

*Г.Г.Гогіташвілі д.т.н.,професор (Національний університет "Львівська політехніка"),
Б.О.Білінський к.т.н. (Львівський інститут пожежної безпеки МНС України),
Н.В.Ступницька к.т.н. (Національний університет "Львівська політехніка")*

АНАЛІЗ ТРАВМАТИЗМУ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ СЕРЕД ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ МНС УКРАЇНИ

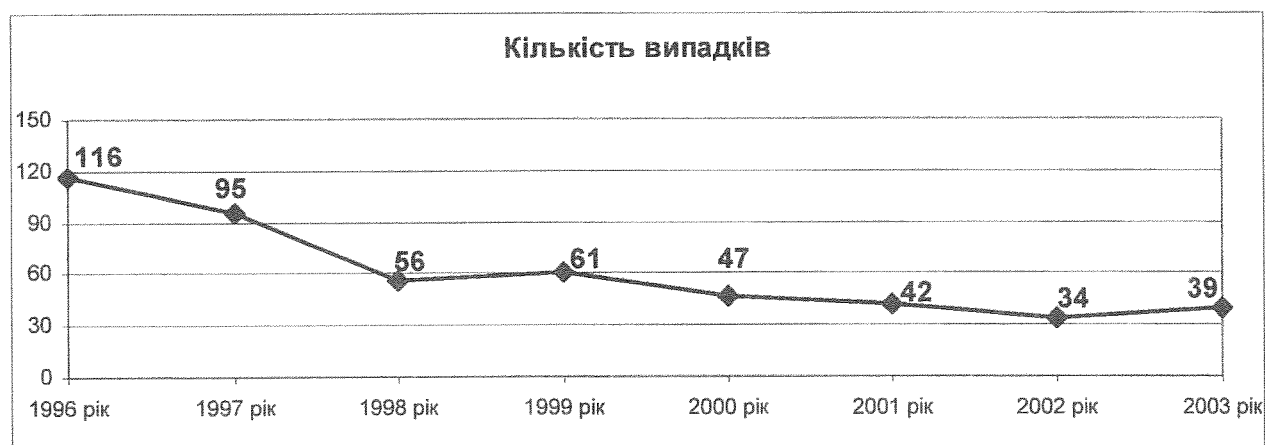
На основі статистичного аналізу випадків травматизму за 2003 рік, що сталися серед особового складу аварійно-рятувальної служби нам вдалося визначити основні травмуючі фактори, визначити причини групових нещасних випадків, що сталися та кількість травмованих при несенні караульної служби, виконанні господарських робіт, на заняттях та навчаннях, під час проведення спортивних заходів.

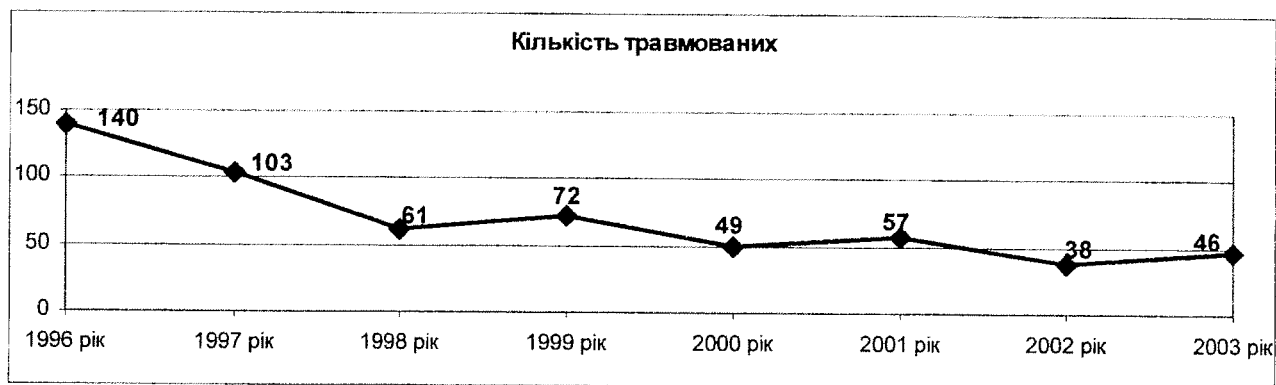
За повідомленнями, що надійшли з ГУ(У)МНС, а також з інших підпорядкованих МНС України підрозділів державної пожежної охорони, у 2003 році сталося 39 нещасних випадків з працівниками пожежної охорони під час виконання службових обов'язків (проти 34 за попередній рік). Ріст становить 14,7 %.

Постановка проблеми:

Потерпіло 46 працівників (проти 38), ріст – 21,1 %. Із потерпілих – 42 особи рядового і начальницького складу ДПО та 4 працівники ППО і ДПО, які працюють за трудовими договорами.

Найбільше працівників травмовано в ГУ(У)МНС Донецької – 8, Рівненської та Харківської областей – по 4.

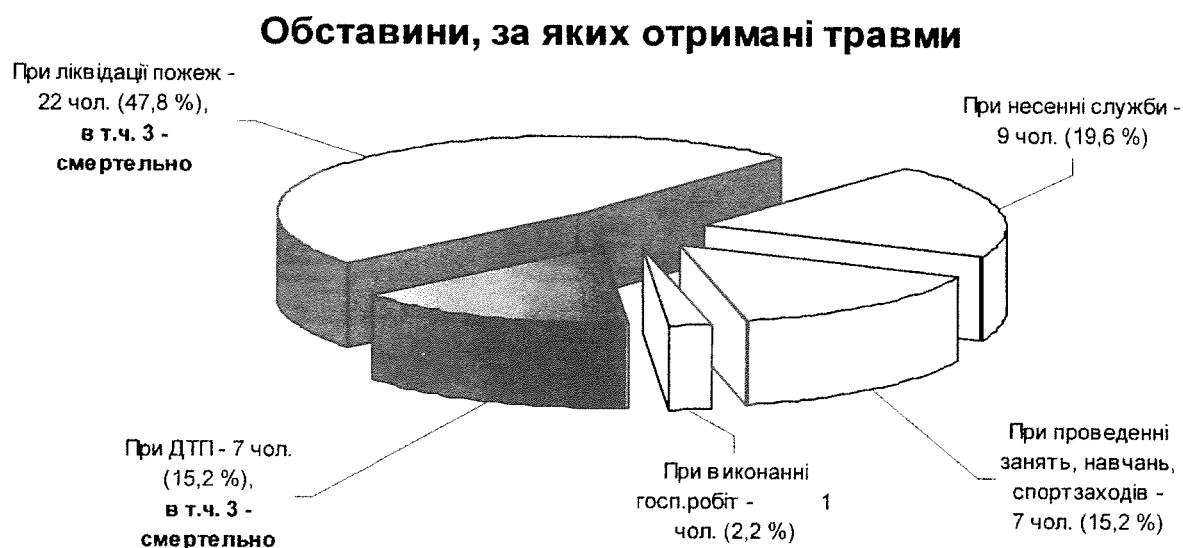

Таблиця розподілу травмованих за посадами

Травми отримані за посадами:	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
особи рядового і молодшого начальницького складу	61,1%	63,3%	38,6%	51,4%	63%
особи середнього начальницького складу	26,4%	28,6%	40,4%	29,7%	19,6%
особи старшого начальницького складу	12,5%	8,1%	21%	18,9%	17,4%

Як видно з наведеного порівняльного аналізу, у 2003 році знову зросла питома вага нещасних випадків, що сталися з особами рядового і молодшого начальницького складу.

У порівнянні з попереднім роком кількість травмованих збільшилась:

- при проведенні занять, навчань, спортивних заходів (+5),
- при несенні служби і виконанні посадових обов'язків (+4),
- при ліквідації пожеж..... (+2),

зменшилась:

- при ДТП (-2),
- при виконанні господарських робіт (-1).

Смертельно травмовано 6 працівників пожежної охорони (проти 3 за попередній рік):

- при ліквідації пожеж – у Івано-Франківській (2 чол.) та Львівській (1 чол.) областях;
- при ДТП – у Луганській, Одеській та Черкаській областях – по 1 чол.

Сталося 5 групових нещасних випадків (проти 2 за попередній рік):

- при ліквідації пожеж – у Житомирській (3 чол.), Запорізькій (2 чол.), Івано-Франківській (2 чол. - смертельно) областях;
- при ДТП - у Дніпропетровській (3 чол.), Луганській (2 чол., із них 1 – смертельно) областях.

У 2003 році в ході ліквідації аварій, катастроф та стихійного лиха не сталося жодного нещасного випадку з працівниками пожежної охорони. У той же час 22 працівники потерпіли під час ліквідації пожеж (47,8 % від кількості всіх потерпілих).

Основними травмуючими факторами при цьому були:

Фактори	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
Обвалення будівельних конструкцій, падіння предметів і матеріалів	14,8%	15,4 %	18,5%	0 %	13,6 %
Дія екстремальних температур	3,7%	0%	3,7%	5 %	9,2 %
Падіння з висоти	18,5%	38,4%	14,8%	35 %	22,7 %
Вибухи ємностей із горючими та вибухонебезпечними речовинами, спалахи горючих та легкозаймистих речовин	7,4%	23,1%	0%	10 %	13,6 %
Ушкодження електричним струмом	7,4%	0%	0%	10 %	4,6 %
Дія отруйних речовин, газів, продуктів згоряння	26%	0%	44,5%	15 %	22,7 %
Утоплення	3,7%	0%	0%	0 %	0 %
Інші	18,5%	23,1%	18,5%	25 %	13,6 %

Аналіз останніх досліджень:

Аналіз свідчить, що найпоширенішим травмуючим фактором під час ліквідації пожеж у 2003 році, як і у попередньому, були падіння пожежників з висоти (Донецька область – 2 чол., АР Крим, Полтавська та Харківська області – по 1), а також дія продуктів згоряння (Івано-Франківська область – 2 чол., Волинська, Кіровоградська та Сумська – по 1). Причому, у Волинській, Кіровоградській та Сумській областях отруєння працівників пожежної охорони сталося через незастосування ними під час гасіння пожеж апаратів захисту органів дихання.

Також слід зазначити, що найбільша доля травмованих під час ліквідації пожеж припадає на пожежників (старших пожежників) – 36,5 %, та командирів відділень – 31,8 %.

Про груповий нещасний випадок під час гасіння пожежі в підвалі житлового будинку у м. Івано-Франківську, в результаті якого загинули 2 працівника пожежної охорони, МНС України інформувало підрозділи пожежної охорони (лист Держпожбезпеки від 14.04.03 № 12/2/1180). Ще один смертельний випадок під час гасіння пожежі у 2003 році стався у Львівській області.

08 серпня 2003 року об 11 год. 35 хв. на ПЗЧ СДПЧ-6 м. Дрогобича надійшло повідомлення про пожежу господарської будівлі на подвір'ї житлового будинку в с. Підбуж Дрогобицького району. Черговий радіотелефоніст СДПЧ-6 доповів про пожежу начальнику СДПЧ-6 підполковнику вн.сл. Фоку О.Л. та по радіостанції повідомив про пожежу СДПЧ-7 м. Борислава, у підзоні якої, згідно з Планом залучення сил та засобів Дрогобицького району, знаходиться с. Підбуж. Об 11 год. 37 хв. на пожежу виїхало відділення СДПЧ-7 на АЦ-40(130)63Б у складі 4-х чоловік на чолі з командиром відділення прапорщиком вн.сл. Кірناзом О.В., який виконував обов'язки начальника караулу, хоча на той час це було заборонено вказівкою МНС України від 04.06.03 № 12/2/1713. Відповідальний по підрозділу – старший інспектор СДПЧ-7 майор вн. сл. Панас С.Й., у цей час знаходився на об'єкті, але також був повідомлений про пожежу.

По прибутті до місця виклику відділення СДПЧ-7 було встановлено, що горять літня кухня і господарська будівля, які знаходилися на відстані 2-х метрів від житлового будинку. КПП-1 – прапорщик вн. сл. Кірناз О.В. віддав команду подати ствол „Б” на гасіння пожежі і захист житлового будинку, а сам особисто перевіряв відключення запобіжників на електричних лічильниках, розташованих у квартирах № 1 і № 2 житлового будинку, після чого подав команду на подачу води.

Через 12 хвилин до місця пожежі прибуло відділення СДПЧ-6 м. Дрогобича на АЦ-40(130)63Б у складі 6-ти чоловік на чолі із заступником начальника частини капітаном вн.

сл. Макрухою О.В. (КГП-2), а також старший інженер СДПЧ-6 майор вн. сл. Пріцак І.Д. Прапорщик вн. сл. Кірnaz О.В. доповів капітану вн. сл. Макрусі О.В. про обстановку на пожежі, відключення електроенергії в будинку та направлення автоцистерни СДПЧ-7 на заправку водою, а також про те, що інформація на ПЗЧ ним не передана через відсутність радіо- та мобільного зв'язку. Капітан вн.сл. Макруха О.В. зовнішнім оглядом перевіряв відключення електроенергії, дав команду подати від АЦ-40(130)63Б СДПЧ-6 2 столи „Б” на гасіння пожежі, розставив особовий склад на бойові позиції і пішов передавати інформацію на ПЗЧ по телефону, який знаходився у квартирі № 1 житлового будинку.

У цей час прапорщик вн. сл. Кірnaz О.В. відчув, що на нього під час гасіння господарської будівлі стволом „Б” діє електричний струм, про що він проінформував пожежних СДПЧ-6, а ті у свою чергу – капітана вн. сл. Макруху О.В., який віддав розпорядження командирі відділення СДПЧ-6 прапорщику вн. сл. Веклюку О.В. ще раз перевірити відключення електроенергії, а сам продовжував передавати по телефону інформацію на ПЗЧ СДПЧ-6. Пожежні СДПЧ-6 викрутили запобіжник-автомат з електролічильника та за допомогою індикатора напруги впевнилися у відсутності електроенергії в будинку. У цей час прапорщик вн. сл. Кірnaz О.В. вирішив знеструмити будинок шляхом перерізання електропроводів. Після цього він у мокрому бойовому одязі, одягнувши діелектричні боти, рукавиці і взявши діелектричні ножиці для різки електропроводів, піднявся по драбині. Перерізавши один провід, Кірnaz О.В. намагався обрізати другий, але це йому не вдалося і він почав бити по ньому ножицями, після чого став підніматися вище.

Під час пересування по драбині прапорщик вн. сл. Кірnaz О.В. торкнувся обличчям електричного дроту, отримав ураження електричним струмом і впав на землю, зачепивши при цьому гілку дерева, яке росло поруч. Реанімаційні заходи, які проводили працівники пожежної охорони, а також медпрацівники Підбузької районної лікарні, що швидко прибули на місце події, результату не дали і Кірnaz О.В., не приходячи до свідомості, помер.

У ході спеціального розслідування нещасного випадку було встановлено, що він стався через невиконання командиром відділення СДПЧ-7 м. Борислава прапорщиком вн. сл. Кірnazом О.В. пп. 5.8.19; 5.8.20 Правил безпеки праці в Державній пожежній охороні та ст. 91 Бойового статуту пожежної охорони України, внаслідок чого він, не доповівши керівнику гасіння пожежі, прийняв самовільне рішення по обрізанню електропроводів. Крім цього далася ознака недостатньої підготовленості командира відділення Кірnaza О.В. до виконання такого виду спеціальних робіт на пожежі, як відключення електрообладнання.

Комісією також відмічено послаблення контролю зі сторони керівництва СДПЧ-7 м. Борислава за питаннями забезпечення безпеки особового складу підрозділу, підвищення професійної майстерності та виконання рішень вищестоящих органів управління з цих питань.

Необхідно зауважити, що вищезазначений випадок став вже 5-им смертельним нещасним випадком з особовим складом пожежної охорони України від ураження електрострумом за останні роки (1997 р. – Донецька область; 1999 р. – Вінницька, Харківська; 2002 р. – Житомирська; 2003 р. – Львівська). При цьому тричі, а саме: у Вінницькій, Донецькій та Львівській областях, вони сталися за подібних обставин – через непрофесійні дії пожежних під час знеструмлення будівель шляхом перерізання електропроводів від опор повітряних ліній електропередач. Саме тому цьому питанню слід приділити особливу увагу під час проведення практичних занять (навчань).

Шляхи вирішення проблеми:

Провести додаткові заняття з особовим складом підрозділів по вивченню Інструкції з гасіння пожеж на енергетичних підприємствах Мінпаливенерго України (НАПБ 05.027 – 2000).

В кожному гарнізоні пожежної охорони та відомчому професійно-технічному навчальному закладі передбачити створення навчально-матеріальної бази для проведення практичних занять по безпечному відключенню електрообладнання різних видів (у т.ч. повітряних ліній електропередач). Під час інспектування підрозділів пожежної охорони приділяти цьому питанню особливу увагу.

Забезпечити виконання вимог „Правил будови та безпечної експлуатації ємностей, що працюють під тиском”, у т.ч. стосовно термінів випробування кисневих та повітряних балонів захисних дихальних апаратів. Встановити жорсткий контроль за виконанням графіка випробування балонів у кожному гарнізоні пожежної охорони, забезпечити його своєчасне виконання та оформлення відповідних документів.

Керівникам ГП всіх рівнів суворо дотримуватись інструкцій та вказівок Міністерства щодо порушень правил безпеки праці при гасінні пожеж, ліквідаціях техногенних аварій та рятуванні людей.

У зв'язку з тим, що найбільше травмованих – це особи рядового і молодшого начальницького складу, потрібно посилити професійну підготовку з напрямку техніки безпеки.

Травматизм при проведенні з особовим складом занять, навчань, спортивних заходів посідає друге місце після гасіння пожеж, ліквідації наслідків аварії та рятування людей і тому охороні праці слід приділити більшу увагу і одною із тем занять запровадити охорону праці.

Потрібно теж суворо дотримуватись техніки безпеки при гасінні пожеж, де задіяно велику кількість відділень та пожежа розбита на бойові дільниці аби уникнути групових нещасних випадків внаслідок безконтрольності особового складу.

В 2003 році основними травмуючими факторами були: обвал будівельних конструкцій, падіння предметів і матеріалів та падіння людей з висоти, тому працівникам підрозділів слід більше звернути увагу при проведенні занять на ці фактори.

Слід звернути увагу на той факт, що о/с підрозділів в 2003 році дев'ять разів був травмований при несенні караульної служби та при виконанні своїх посадових обов'язків, тому потрібно посилити контроль за о/с при несенні служби на місцях.

Висновки

Переглянути підготовку о/с пожежно-рятувальних сил з питань безпеки праці.

1. Проводити спеціальні навчання з керівниками пожежно-рятувальних сил з питань захисту о/с.
2. Запровадити модульний контроль знань з питань безпеки праці серед о/с, який дає право виходу на службу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МВС України № 840 від 05.12.2000 р. „Про затвердження Правил безпеки праці в Державній пожежній охороні МВС України”.
2. Вказівка № 03-24\232 від 27.02.04 Департаменту сил МНС України .
3. Білінський Б.О. Аналіз статистичних даних щодо причин та наслідків виробничого травматизму особового складу пожежної охорони МВС України.- Виб.: Пожежна безпека-2001., Львів, „Сполом”, 2001, с.96-98.